

Friend4friend

Interventiebeschrijving

Het werkblad (versie mei 2015) dat gebruikt is voor het maken van deze interventiebeschrijving, is een gezamenlijk werkblad van de volgende organisaties.

Colofon

Ontwikkelaar / licentiehouder van de interventie

Website: <https://friend4friend.nl>

Contactpersoon

Naam: Kor Berghuis

E-mail: info@friend4friend.nl

Telefoon: 06 55 88 44 86

Referentie in verband met publicatie

Naam auteur interventiebeschrijving: Kor Berghuis, Aafke Geisink-Brinkhuijsen, Josip Kesic & Lenneke Nieuwenhuizen

Titel interventie: Friend4friend

Databank(en): Effectieve sociale interventies

Plaats, instituut: Utrecht, Movisie

Datum: mei 2023

Inhoud

Colofon.....	2
Inhoud.....	3
Samenvatting	4
1. Uitgebreide beschrijving.....	6
1.1 Doelgroep.....	6
1.2 Doel	8
1.3 Aanpak.....	9
2. Uitvoering.....	15
3. Onderbouwing.....	22
4. Onderzoek.....	29
4.1. Onderzoek naar de uitvoering.....	29
4.2. Praktijkvoorbeeld	32
5. Samenvatting Werkzame elementen	34
6. Aangehaalde literatuur	35

Samenvatting

Korte samenvatting van de interventie

Friend4friend verbindt jonge nieuwkomers en jonge Nederlanders – in de leeftijd van 16 tot 30 jaar – met elkaar. Duo's¹ trekken maximaal een half jaar, minimaal 80 uur, wekelijks met elkaar op en doen daarnaast samen vrijwilligerswerk of werken aan een eigen project. Gedurende deze periode wordt het duo begeleid door de coördinator friend4friend.

Als leeftijdsgenoten verkennen ze samen de samenleving, verdiepen zich in elkaars leefwereld en vergroten ze hun netwerk met mensen die ze anders niet zo snel zouden ontmoeten (=zwakke verbindingen). Het doel van friend4friend is het uitbreiden van het persoonlijk netwerk met deze contacten waardoor de veerkracht van jongeren wordt vergroot en bijgedragen wordt aan maatschappelijk succes. Tevens is het doel dat er door meer kennis van de ander meer onderling begrip ontstaat. Dit alles draagt uiteindelijk bij aan een sterkere en veerkrachtige samenleving.

Doelgroep

De doelgroep van friend4friend bestaat uit jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers in de leeftijd van 16-30 jaar.

Op basis van de theorie van Granovetter (1973), die zegt dat zwakke verbindingen in een persoonlijk netwerk de sleutel vormen tot maatschappelijk succes, is deze aanpak zeer waarschijnlijk ook werkzaam en waardevol voor andere doelgroepen met een beperkt netwerk en weinig contacten buiten de eigen groep.

Doel

Het doel van de interventie is empowerment van jongeren door netwerkvorming tussen jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers.

Aanpak

Friend4friend koppelt jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers. Samen trekken de duo's maximaal een half jaar, minimaal 80 uur, wekelijks, met elkaar op. Samen ondernemen ze leuke dingen, zoals een terrasje pikken, taal oefeningen doen of samen sporten. Daarnaast doen ze samen vrijwilligerswerk en nemen ze deel aan groepsbijeenkomsten die iedere vier tot zes weken plaatsvinden. Een professionele coördinator begeleidt het proces.

---

¹ Waar we spreken van duo's kan het ook gaan om meertallen. In principe gaat het om duo's. Meertallen (meestal drietallen) vormen de uitzondering, bijvoorbeeld in geval van een hardnekkige taalbarrière om de communicatie makkelijker te maken.

Materiaal

Voor personen/organisaties die willen werken met de interventie is het Werkboek friend4friend beschikbaar. In het Werkboek worden de achtergronden van de aanpak uitgelicht en worden de verschillende stappen beschreven met de daarbij behorende formulieren.

Naast het Werkboek is er het 'digitaal inwerkpakket friend4friend' met alle materialen die de coördinator friend4friend helpen bij de start, uitvoering en afronding van de interventie.

Onderzoek

In 2021 heeft onderzoeker Anita Roodenburg (Hogeschool Inholland) in het rapport *Vrienden maken buiten je eigen bubbel* de proeftuin friend4friend geëvalueerd. Uitkomst van dit onderzoek is dat friend4friend op verschillende vlakken van waarde is. Denk hierbij aan het – vanuit een steunende gemeenschap – ontstaan van vriendschappen, integratie, persoonlijke ontwikkeling, blikverruiming, het eigen maken van omgangsvormen, het oefenen van vaardigheden en bewustzijn over de onderlinge (culturele) verschillen en sociale (on)gelijkheid. Hiernaast levert friend4friend ook (leer)opbrengsten op zoals waarden en normen en vertrouwen in het beheersen van de taal. Tevens blijkt dat via het vergroten van het netwerk friend4friend de toegang tot materiële bronnen vergroot wordt voor sommige deelnemers.

Niet alleen door onderzoek, maar ook in overleggen met coördinatoren en op teamdagen wordt er voortdurend geëvalueerd en gereflecteerd op de uitvoering van de interventie. De uitkomsten hiervan, en ook de daaruit voortgekomen afspraken, worden onder andere gedocumenteerd in notulen en gedeeld met de betrokkenen. Dit vormt het uitgangspunt voor continue kwaliteitsverbetering.

1. Uitgebreide beschrijving

1.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

- Jonge Nederlanders in de leeftijd van 16-30 jaar.
Jonge Nederlanders zijn alle jongeren die in Nederland zijn opgegroeid, de weg weten in Nederland, de Nederlandse taal beheersen en bekend zijn met de Nederlandse normen en waarden.
- Jonge nieuwkomers in de leeftijd van 16-30 jaar.
Jonge nieuwkomers zijn alle jongeren die van buiten Nederland komen en in Nederland hun toekomst kunnen en willen opbouwen. Taalbeheersing en verblijfsduur zijn geen ingangseis om deel te nemen aan friend4friend. Wel moeten nieuwkomers een verblijfstitel hebben om zich in Nederland te vestigen. Het onderscheid tussen jonge nieuwkomers en jonge Nederlanders reguleert zich in de praktijk vanzelf. Dat wil zeggen dat jongeren zich niet aanmelden bij friend4friend als jonge nieuwkomer als zij zelf denken dat deelname geen meerwaarde heeft, bijvoorbeeld omdat zij de Nederlandse taal al voldoende machtig zijn of voldoende geïntegreerd zijn. In dat geval kan een jongere zich aanmelden als jonge Nederlander.
- Andere doelgroepen: jongeren in de leeftijd van 16-30 jaar met een beperkt netwerk.
Op basis van de theorie van Granovetter (1973) die zegt dat zwakke verbindingen in een persoonlijk netwerk de sleutel vormen tot maatschappelijk succes, is deze aanpak zeer waarschijnlijk ook werkzaam en waardevol voor andere doelgroepen met een beperkt netwerk en weinig contacten buiten de eigen groep.

Intermediaire doelgroep

Er zijn geen intermediaire doelgroepen.

Selectie van doelgroepen

De deelname aan friend4friend is laagdrempelig. We willen aan zoveel mogelijk jongeren de kans geven om het netwerk te vergroten en zich te ontwikkelen en sluiten bij voorbaat

niemand uit. Daarom is taalbeheersing geen ingangseis en staat friend4friend open voor iedereen die bezig is of wil zijn om de Nederlandse taal te leren en zijn/haar netwerk wil vergroten met mensen buiten het eigen netwerk. De praktijk is dat nieuwkomers zich aanmelden die bezig zijn om via een entreeopleiding, schakelklas, taalschool of ander taalproject de Nederlandse taal te leren. Zij die de taal niet willen leren zullen zich niet aanmelden voor friend4friend, want het levert hen niets op. De keuze ligt bij de jongere.

Criteria om deel te nemen aan friend4friend zijn:

- Leeftijd tussen de 16 en 30 jaar.
- Een open en nieuwsgierige houding.
- Gemotiveerd om mee te doen en bereid om tijd vrij te maken voor de activiteiten van friend4friend.
- Heeft respect voor de mening van anderen.
- Wil zich ontwikkelen en bouwen aan een toekomst in Nederland.
- Ziet friend4friend als een manier om nieuwe contacten te leggen buiten de eigen groep, kennis te maken met het vrijwilligerswerk, zich te oriënteren op de toekomst, taalvaardigheid te vergroten, zich persoonlijk te ontwikkelen en kansen op een baan of opleiding te vergroten door iets te doen voor een ander of de samenleving.
- Is bereid zich te verbinden voor een periode van maximaal een half jaar, minimaal 80 uur, om wekelijks mee te doen.
- Neemt deel aan de activiteiten van friend4friend, zoals het onderlinge contact, de groepsbijeenkomsten, de gesprekken met de coördinator friend4friend en doet, als duo of meertal, iets voor een ander of de samenleving in de vorm van vrijwilligerswerk of het uitvoeren van een of meer *social challenge(s)*.

Contra-indicaties: Jongeren met een zware zorgvraag of een verslaving zijn uitgesloten van deelname aan friend4friend.

Betrokkenheid doelgroep

Bij de doorontwikkeling van de interventie friend4friend wordt zowel op het niveau van het project als op projectonderdelen en instrumenten gewerkt volgens de kwaliteitscirkel van Deming ofwel de Plan/Do/Act/Check-cyclus (geraadpleegd op 24 augustus 2022, van <https://www.defacto.nl/70-20-10/>). Middelen die daarvoor worden ingezet zijn: directe feedback van jongeren; panelgesprekken met deelnemers en oud-deelnemers; intakegesprekken; voortgangsgesprekken; eindgesprek; interviews met jongeren; maandelijks teamoverleg coördinatoren friend4friend en maandelijks een-op-een-overleg van de projectleider friend4friend met de coördinator friend4friend. Uitkomsten van deze activiteiten leiden direct tot ontwikkeling van nieuwe instrumenten of worden gebundeld in het begeleidend onderzoek uitgevoerd door Hogeschool Inholland. Dit onderzoek, waarin

ook het perspectief van de duo's wordt meegenomen, draagt bij aan de verdere verbetering van friend4friend.

1.2 Doel

Hoofddoel

Het doel van friend4friend is bij te dragen aan empowerment van jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers door netwerkvorming tussen beide groepen. Het gaat om een proces, gericht op het kunnen hebben of ontwikkelen van een veerkrachtige levenshouding, het hebben van een netwerk en het inzien en accepteren van verschillen tussen individuen en groepen mensen in de samenleving. Het opbouwen van relaties met personen en organisaties is de basis van dit proces.

Subdoelen

Het proces van empowerment door netwerkvorming laat zich opdelen in subdoelen geclusterd in drie dimensies. Onderstaande doelen zijn van toepassing op alle jongeren (zowel jonge Nederlanders als nieuwkomers). Er zullen immers in beide groepen jongeren zijn met niet/nauwelijks een netwerk of bijvoorbeeld nieuwkomers met een minder of verloren veerkrachtige levenshouding. Dat verschilt niet per groep, maar per individu.

1. Verbinden: netwerkvorming

Jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers ontmoeten elkaar en treden daarmee buiten hun eigen bubbel van mensen die net zo zijn als zichzelf. Door de interactie met elkaar, met personen en organisaties tijdens het doen van vrijwilligerswerk en met de coördinator friend4friend krijgen ze toegang tot meer hulpbronnen.

De subdoelen die hierbij horen zijn:

- Jongeren hebben nieuwe contacten buiten de eigen groep (andere jongeren, werkgevers, vrijwilligers, et cetera).
- Jongeren doen vrijwilligerswerk.
- Jongeren zijn beter in staat om via het nieuwe netwerk problemen op te lossen of kansen te grijpen op verschillende levensgebieden.
- De beheersing van de Nederlandse taal door nieuwkomers is verbeterd.

2. Vertrouwen: tussen groepen en culturen

Meer kennis van elkaar en zien dat er naast verschillen vooral ook overeenkomsten zijn, leidt tot meer onderling begrip. Jonge Nederlanders krijgen meer zicht op de gevolgen van maatschappelijke uitsluitingsmechanismen voor het leven van jonge nieuwkomers. Jonge nieuwkomers zien zich als gewaardeerd onderdeel van de Nederlandse samenleving. De subdoelen die hierbij horen zijn:

- Jongeren leren elkaar en elkaars cultuur kennen.
- Jongeren ontwikkelen meer onderling begrip.

- Jongeren overbruggen eigen (voor)oordelen.
- Jongeren krijgen zicht op uitsluitingsmechanismen.
- Jongeren voelen zich gewaardeerd en krijgen het gevoel erbij te horen.

3. Versterken: veerkracht

Een veerkrachtige houding is het vermogen om zelf problemen op te lossen en kansen te grijpen. Meer veerkracht betekent voor jongeren dat zijzelf actief kunnen werken aan het bereiken van een door hen gewenste situatie. De subdoelen die hierbij horen zijn:

- Jongeren hebben meer zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld.
- Jongeren ervaren dat zij van betekenis zijn voor de samenleving.
- Jongeren hebben meer zicht op wat zij willen met hun toekomst.
- Jongeren doen persoonlijke vaardigheden op, zoals het verbreden van perspectief op de wereld, beter weten wat je leuk vindt, et cetera.
- Jongeren doen werk-gerelateerde vaardigheden op, zoals het verbeteren van het cv.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

Fase 0: Start/Kwartiermaken

- Een professionele sociale netwerkkaart maken van vindplaatsen van jongeren en vrijwilligersplekken.
- Contacten leggen met personen en organisaties voor het werven van jongeren en het vinden van passend vrijwilligerswerk.
- Opbouwen en onderhouden van een lokaal netwerk friend4friend.

Fase 1: Werven en matchen van jongeren

- Werven jongeren.
- Intakegesprek: minimaal drie leerdoelen formuleren.
- Matchen jongeren.

- Matchingsgesprek.

Fase 2: Matchen duo of meertal met vrijwilligerswerk

- Samen vrijwilligerswerk of één of meer sociale challenge(s).
- Matchingsgesprek met vrijwilligersplek.

Fase 3: Aan de slag

- Minimaal 35 uur in een periode van maximaal zes maanden als duo of meertal samen iets ondernemen (eten, zwemmen, bibliotheekbezoek, naar de film, taal oefeningen doen, profiel sociale media verbeteren, et cetera).
- Minimaal 35 uur in een periode van maximaal zes maanden als duo samen vrijwilligerswerk doen of sociale challenge(s) uitvoeren.
- Deelnemen aan groepsbijeenkomsten (gemiddeld eens in de vier tot zes weken, minimaal 10 uur) met als onderdelen: ontmoeting, kennismaking met friend4friend en sociale reflectie. Als een groep in één keer start, dan kunnen/worden de workshops gepland als onderdeel van een groepsbijeenkomst. Start er een koppel en geen hele groep tegelijk, dan komen de elementen van de startworkshop terug tijdens het intake- en matchingsgesprek.
- Om de week (Whatsapp-)contact met de coördinator friend4friend over de voortgang.
- Uitgaande van een traject van een half jaar vindt na week 1, week 4, week 8, na 4 maanden en na 6 maanden een voortgangsgesprek plaats met het duo/meertal en de coördinator friend4friend over het vrijwilligerswerk, het opbouwen van een vriendschap en de individuele leerdoelen.

Fase 4: Netwerkontwikkeling van jongeren met het oog op het zetten van een eerste stap op weg naar opleiding en werk door het algemeen vergroten van netwerk en het meedoen in de maatschappij:

- Overleg van de jongere met coördinator friend4friend over zijn/haar toekomstdroom.
- Duo's brengen een bezoek aan een persoon of organisatie (opleiding, bedrijf) die past bij de toekomstdroom.

Fase 5: Afronding

- Eindgesprek van de jongeren met de coördinator friend4friend.
- Feestelijke slotbijeenkomst, inclusief uitreiking van een door de coördinator van Friend4friend erkend certificaat.

- Friend4friend-community: jongeren blijven betrokken bij friend4friend en friend4friend houdt contact met de jongeren.

Inhoud van de interventie

Voorfase – Start/Kwartiermaken

Kwartiermaken is het opbouwen van een professioneel netwerk van personen en organisaties die de coördinator friend4friend nodig heeft om jongeren te werven en geschikt vrijwilligerswerk te vinden. Deze personen/organisaties attenderen jongeren op friend4friend en verwijzen ze. Ze helpen bovendien bij het vinden van passend vrijwilligerswerk. Met het opbouwen van een professioneel netwerk wordt de basis gelegd voor de borging van friend4friend bij lokale personen en organisaties op lange termijn. Kwartiermaken is een doorlopend proces. Deze fase start met het maken van sociale netwerkkaart friend4friend per locatie, een overzicht van de mensen en organisaties die de professional zelf kent, van de organisatie waar deze mee werkt en van mensen die hen in contact kunnen brengen met mensen en organisaties die relevant zijn voor de uitvoering van het project. Dit is het begin van de professionele sociale netwerkkaart friend4friend. Daarna legt de professional contact met de personen en organisaties die vermoedelijk het meest kunnen bijdragen aan het resultaat van friend4friend. Belangrijk is ook voortdurend deze contacten warm te houden.

Fase 1 – Werven en matchen jongeren

Friend4friend werft jongeren op vier manieren:

- persoonlijke benadering
- werving via netwerken van jongeren
- werving via contactpersonen uit het professionele netwerk van de welzijnsorganisatie
- werving via de website, online platforms en social media.

Aanmelden: Jongeren kunnen zich direct aanmelden bij de coördinator friend4friend (van de locatie) of kunnen zich aanmelden via WhatsApp, www.friend4friend.nl, digitale platforms als NLvoorelkaar en Maatjes Gezocht. Binnen twee dagen krijgen zij antwoord van de coördinatoren friend4friend om een afspraak te maken voor de intake.

Intake: Alle jongeren die zich aanmelden krijgen een uitgebreide intake met de coördinator friend4friend, waarin ze gevraagd wordt waarom ze mee willen doen, wat ze willen leren en welke interesses ze hebben. De leerdoelen worden concreet geformuleerd tijdens het intakegesprek en vastgelegd. Tijdens de voortgangsgesprekken met de coördinator friend4friend en de groepsbijeenkomsten en bij de eindevaluatie wordt aan de hand van de leerdoelen gereflecteerd op de ontwikkeling. Tips en begeleiding van de coördinatoren zijn gericht op het proces en het faciliteren van het contact, zoals het organiseren van ontmoetingen. Inhoudelijke coaching, bijvoorbeeld op specifieke beroepsvaardigheden of persoonlijke vaardigheden, ligt niet bij de coördinatoren, dit gebeurt in het contact tussen de jongeren onderling. Jongeren krijgen bij de intake tevens informatie over friend4friend en ondertekenen de afsprakenlijst friend4friend.

Vormen duo's: Op basis van dit gesprek zoekt de coördinator friend4friend naar een goede match. De match vindt plaats op basis van overeenkomsten tussen de twee jongeren. Dit kan op basis van gedeelde interesses, leeftijd, geslacht of opleiding zijn. Het is aan de coördinator om te beslissen waarop deze het duo matcht. De coördinator friend4friend maakt vervolgens een afspraak met het duo en samen kijken ze of er voldoende klik is om door te gaan. Daarna stimuleert de coördinator friend4friend dat het tweetal samen iets gaat doen om elkaar te leren kennen. Ze krijgen een budget om dit mogelijk te maken.

Fase 2 – Matching duo's vrijwilligerswerk

De volgende stap is dat de jongeren met ondersteuning van de coördinator friend4friend een vrijwilligersplek vinden, die aansluit bij hun motivatie, interesses en gestelde leerdoelen. Jongeren wordt gevraagd ook zelf een plek te zoeken. De coördinator friend4friend wijst hen hierbij op de digitale vacaturebank en het lokaal steunpunt vrijwilligerswerk. Met de vrijwilligersplek vindt een kennismakingsgesprek plaats en de afspraken worden vastgelegd in een vrijwilligersovereenkomst. Jongeren kunnen er ook voor kiezen om een of meer 'social challenges' uit te voeren. Deze zijn onder andere te vinden op de website www.friend4friend/challenges.

Fase 3 – Aan de slag

Jongeren gaan aan slag door het doen van vrijwilligerswerk bij een bestaande vrijwilligersorganisatie of door het uitvoeren van social challenge(s), die aansluit(en) bij hun motivatie, interesses en leerdoelen. *Bridging* sociaal kapitaal, oftewel het aangaan van bindingen buiten het hechte netwerk, vraagt volgens Morrice (2007) om diverse informele leermogelijkheden, zoals mentoractiviteiten op de werkvloer of discussiegroepen. Dergelijke

informele leeractiviteiten kunnen behulpzaam zijn bij het opbouwen van sociale netwerken. De coördinator friend4friend faciliteert dit door het aanspreekpunt te zijn voor de individuele jongere, de duo's en voor organisaties waar de duo's vrijwilligerswerk doen. Minimaal eens in de 14 dagen is er contact met de jongeren over hoe het gaat met het opbouwen van vriendschap, het doen van vrijwilligerswerk en het werken aan de eigen leerdoelen.

De coördinator faciliteert ook informele leermomenten in gesprekken met de duo's na een week, vier weken en acht weken (in combinatie met een gesprek met de organisatie waar vrijwilligerswerk wordt gedaan), na vier maanden en zes maanden (ook eindgesprek). In deze gesprekken wordt geëvalueerd hoe het onderlinge contact en het vrijwilligerswerk verlopen en wat ze van deze periode hebben geleerd. De begeleiding van de coördinator richt zich expliciet op het faciliteren van de voorwaarden van het contact en informele leermomenten, oftewel het organisatorische aspect en de procesmatige begeleiding. Denk hierbij aan het plannen van het contact, toezicht houden op het contact, et cetera. Inhoudelijke begeleiding op leerdoelen ligt niet bij de coördinator. Voor al deze contactmomenten zijn aparte formulieren die de coördinator kan gebruiken, zoals een vragenlijst of checklist.

Groepsbijeenkomsten: Naast de gesprekken tussen de coördinator en het duo zijn er gemiddeld eens in de zes weken groepsbijeenkomsten. De groepsbijeenkomst valt uiteen in een sociaal deel (het faciliteren van ontmoeting) en een inhoudelijk deel (reflectie). Het sociale deel van de groepsbijeenkomst bestaat uit eten en kennismaking, om ontmoeting te faciliteren. Het inhoudelijke deel bestaat uit gezamenlijke reflectie, op zowel iemands achtergrond als de ervaringen binnen friend4friend. Hierin staat bewustwording door explicitering en vergelijking centraal. Feedback bestemd voor friend4friend wordt meegenomen in de doorontwikkeling van het project en wordt, indien relevant voor iedereen, besproken tijdens de maandelijkse teambijeenkomst. Leeropbrengsten voor de jongeren kunnen zo nodig in een volgend gesprek met de coördinator nog een keer aan de orde komen.

Als hulpmiddel voor het inhoudelijk deel van de groepsbijeenkomst kunnen de coördinatoren friend4friend gebruik maken van het Werkboek werkvormen Sociale Reflectie. In dit Werkboek zijn eerder met succes geoefende werkvormen verzameld. Deze werkvormen zijn ook in te zetten voor duo's die in andere fasen van het traject zitten.

Een beloning/ waardering wordt uitgekeerd als activiteitenbudget zodat alle jongeren mee kunnen doen, los van hun financiële (thuis)situatie. Een activiteitenbudget van 100 euro per koppel is hierbij gangbaar, maar daar kan van worden afgeweken. Mocht een koppel hier niet mee uitkomen, dan is een marge bespreekbaar.

Het uitgangspunt bij alle contacten – zowel tussen de coördinator en de jongere(n), de jongeren onderling, als de jongeren in de groep – is gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid gaat hand in hand met erkende ongelijkheid (zie 'Verantwoording').

Fase 4 – Netwerkontwikkeling (met het oog op opleiding en werk)

Alle jongeren doen gedurende hun deelname aan friend4friend minimaal één carrière-challenge om zich te oriënteren op werk of opleiding. Ze worden in contact gebracht met iemand om mee te praten en/of mee te lopen in een bedrijf, et cetera. De duo's doen dit samen. Hiervoor doet friend4friend een beroep op personen of organisaties uit het netwerk van de achterban van levensbeschouwelijke en religieuze organisaties, de Rotary of het netwerk van Maatschappelijk Betrokken Ondernemen en het netwerk van de Nederlandse jongeren en hun ouders.

Fase 5 – Afronding

Eindgesprek: Ieder friend4friend traject wordt afgesloten met een eindgesprek van het duo en hun coördinator/begeleider van de vrijwilligersplek en met de coördinator friend4friend. Daarbij wordt nog een keer terug gekeken: in hoeverre hebben zij hun leerdoelen behaald, waarom wel of niet, wat hebben ze verder geleerd en hoe krijgt het onderlinge contact en het contact met friend4friend een vervolg? Kenmerkend voor het leren binnen friend4friend is dat het niet altijd mogelijk is van tevoren vast te leggen wat jongeren (willen) leren en hoe zij dat doen. Vaker wordt pas achteraf duidelijk wat jongeren geleerd hebben. Het exitformulier (document 9 uit het inwerkpakket) wordt als leidraad gebruikt voor het bespreken van de leeruitkomsten en de feedback aan friend4friend door de coördinatoren bij de afronding.

Uitreiking certificaat en feestelijke bijeenkomst: Iedere deelnemer wordt aan het eind van het friend4friend-traject even in het zonnetje gezet en krijgt het MDT-Certificaat (maatschappelijke diensttijd) uitgereikt. Afhankelijk van het aantal duo's dat tegelijkertijd eindigt, is dit een speciale feestelijke bijeenkomst. Het duo kan ook afronden tijdens een van de groepsbijeenkomsten.

Friend4friend community: Tijdens het eindgesprek vraagt de coördinator aan de jongeren of, en zo ja op welke wijze ze actief en/of verbonden willen blijven met friend4friend.

2. Uitvoering

Materialen

Het digitale inwerkpakket

De coördinatoren friend4friend ontvangen bij hun start het 'digitale inwerkpakket friend4friend' met alle materialen die de coördinator friend4friend helpen bij de start, uitvoering en afronding van friend4friend. In het inwerkpakket zitten de volgende hulpmiddelen.

- Werkboek friend4friend
Dit werkboek biedt de coördinator handvatten om stap voor stap de fasen die de duo's doorlopen te faciliteren en te begeleiden. In het boek zijn de verschillende fasen uitgewerkt en staan praktische hulpmiddelen beschreven.

Het Werkboek friend4friend bestaat uit vier delen:

Deel 1: Samenvatting van de beschrijving van de doelgroep, de maatschappelijke context en methodische verantwoording.

Deel 2: De aanpak van friend4friend.

Deel 3: Formulieren friend4friend

Deel 4: Een uitgebreide beschrijving van de doelgroep, de maatschappelijke context en methodische verantwoording.

- Format professionele sociale netwerkaart friend4friend.
- De formulieren voor het aanmelden, de intake, matchingsgesprekken, voortgangsgesprekken en de eindevaluatie.
- Flyers met informatie voor jongeren, voor organisaties, gemeenten, scholen en vrijwilligersplekken.
- Het beeldverhaal jongerenreis friend4friend in het Nederlands, Engels, Arabisch, Tingrinya, Turks, Farsi en Oekraïens. Doel van het beeldverhaal is dat alle jongeren bij de start van friend4friend weten waar ze aan beginnen en welk commitment we van hen vragen.
- PowerPoint en Handleiding startworkshop friend4friend met een workshop over wat meedoen aan friend4friend inhoudt en over het communiceren met anderen die de Nederlandse taal leren.
- Het Werkboek werkvormen sociale reflectie. Hierin staan diverse werkvormen die de coördinator kan gebruiken tijdens gesprekken met de duo's en in groepsbijeenkomsten.

Verder bevat het inwerkpakket friend4friend een overzicht van beschikbare promotiematerialen, voorbeelden van persberichten, informatie over de huisstijl friend4friend, beeldmateriaal en voorbeelden vacaturetekst voor digitale

bemiddelingsplatforms. Ten slotte bevat het inwerkpakket het onderzoeksverslag 'procesevaluatie vrienden buiten je bubbel', waarin beschreven staat hoe friend4friend in de praktijk uitpakt en wat het de deelnemende jongeren brengt.

Het 'digitale inwerkpakket friend4friend' wordt van tijd tot tijd geactualiseerd.

Naast dit alles is er een website www.friend4friend.nl en is friend4friend actief op Instagram.

Alle materialen zijn op aanvraag verkrijgbaar. Stuur daarvoor een mail naar info@friend4friend.nl.

Locatie en type organisatie

Locatie

De uitvoering van friend4friend vindt op diverse plekken plaats.

Afspraken met de jongeren en koppels vinden plaats op de werkplek van de betrokken organisatie. Dat betekent dat er geen nieuwe werkplek hoeft te worden ingericht. Beschikt de organisatie niet over een dergelijke plek dan wordt een plek gezocht die goed bereikbaar is met het OV, aangenaam is en waar je rustig een gesprek kunt voeren, zoals bijvoorbeeld in de bibliotheek of buurthuis.

Jongeren spreken wekelijks met elkaar af en ondernemen samen activiteiten. Dit doen ze op een plek naar keuze. Dat kan thuis zijn, maar kan ook een neutrale plek, zoals in een buurthuis, de bibliotheek of ergens in de buitenlucht.

De groepsbijeenkomsten vinden plaats in een ruimte van de uitvoerende organisatie. Als deze niet beschikt over een eigen ruimte dan wordt een ruimte gezocht waar de jongeren kunnen samenkomen. Bij voorkeur is een plek goed bereikbaar met het OV met een ruimte die groot genoeg is om een spel te doen en in meerdere groepjes te werken en waar de gelegenheid is om eten op te warmen of te koken.

Het vrijwilligerswerk vindt plaats bij een vrijwilligersorganisatie. Dat kan een verzorgingshuis, een speeltuin, sportcomplex of buurthuis, etc.

Type organisatie

Friend4friend kan worden uitgevoerd door sociaal professionals die werkzaam zijn voor organisaties voor jongerenwerk en/of vrijwilligerswerk. Friend4friend is ook bruikbaar voor organisaties die zich richten op nieuwkomers en/of organisaties die invulling geven aan de maatschappelijke diensttijd.

Kritische succesfactoren voor organisaties om friend4friend uit te voeren is dat organisaties:

1. toegang hebben tot vindplaatsen van jonge Nederlanders (16-30 jaar);
2. toegang hebben tot vindplaatsen van jonge Nieuwkomers (16-30 jaar);
3. contact hebben met vrijwilligersplekken.
4. op samenwerking gericht zijn.

Willen organisaties friend4friend succesvol kunnen uitvoeren, dan moeten deze minstens op één van de eerste drie succesfactoren hoog scoren. Ook moeten organisaties de ambitie hebben om een netwerk op te bouwen met organisaties die de succesfactoren waar ze zwakker op scoren, compenseren.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Wat ga je doen?

De coördinator friend4friend is verantwoordelijk voor het opzetten van een professioneel netwerk van personen en organisaties en het werven, matchen en begeleiden van jongeren. De coördinator friend4friend creëert en bewaakt voor jongeren een informele leeromgeving waarin ze in relatie met anderen werken aan hun eigen leerdoelen.

Wat vragen we van de coördinator friend4friend?

- * Een mbo/hbo werk- en denkniveau en/of werkervaring.
- * Bij voorkeur een afgeronde opleiding in de richting van sociaal, maatschappelijk werk en dienstverlening.
- * Aantoonbare affiniteit en ervaring met de doelgroepen vluchtelingen/migranten en jongeren.
- * Aantoonbare affiniteit en ervaring met het werven en begeleiden van vrijwilligers.
- * Respect voor verschillende levensovertuigingen.
- * Kwaliteiten van een opbouwwerker of jongerenwerker, zoals ondersteunend, ondernemend, activerend, verbindend en gericht op netwerkvorming.
- * Goede communicatieve en sociale vaardigheden om in te kunnen spelen op individuele noden van jongeren en aan te sluiten bij de landelijk infrastructuur van f4f. Denk hierbij aan passend en aansluitend taalgebruik bij jongeren zodat zij zich gezien, gehoord, begrepen en ondersteund voelen. Tijdens landelijke teamdagen en coördinatoren overleggen is het van belang dat coördinatoren communicatieve en sociale vaardigheden inzetten om het landelijk netwerk en de projectleider op de hoogte te houden van relevante lokale ontwikkelingen. Coördinatoren moeten moeiteloos kunnen schakelen tussen communicatieve en sociale vaardigheden aansluitend bij diverse doelgroepen.
- * Goed kunnen organiseren, zoals groepsbijeenkomsten.
- * Een goede beheersing van de Nederlandse en Engelse taal in woord en geschrift. De praktijk leert dat er bij een taalbarrière ook wel 'met handen en voeten' wordt gecommuniceerd, langzaam en met pauzes wordt gepraat en het taalniveau naar beneden wordt gebracht. Om de communicatie makkelijker te maken, wordt er soms ook een drietal/meertal gevormd.
- * Bereidheid om buiten kantooruren en in het weekend te werken.
- * Bereidheid om mee te werken aan het verzamelen en vastleggen van gegevens om de voortgang en resultaten van het project te monitoren.

- * Het kennen en toepassen van in Nederland algemeen geldende regels, normen, waarden en standaarden en dit overdragen en 'voorleven' aan deelnemende jongeren.
- * De weg kennen in het Nederlandse zorg-, school- en sociale systeem en waar gevraagd en gepast, het bieden van goed advies, de juiste informatie of een zinvolle verwijzing.
- * Zorgdragen voor een veilige en vertrouwde omgeving van begeleiding en ondersteuning waarbij de deelnemende jongeren zich veilig en op hun gemak voelen.
- * Ruimte geven aan persoonlijke ontwikkeling en bevorderen van sociaal functioneren van jongeren door laagdrempelige, stimulerende, inspirerende en persoonlijke begeleiding en ondersteuning te bieden en samen naar oplossingen te zoeken.
- * Het aanboren van hulpbronnen in de omgeving van deelnemende jongeren actief aanmoedigen.
- * Actief inzetten op het bevorderen van sociale cohesie en het welzijn van deelnemende jongeren, bijvoorbeeld door ideeën voor activiteiten aan te dragen, groepsactiviteiten te organiseren en (nieuwe) sociale verbindingen voor te stellen of te initiëren.
- * Oog en aandacht voor kwetsbare jongeren en de concrete problematiek bij jongeren kunnen doorgronden.
- * Kennis hebben van methoden voor het verbinden van formele en informele netwerken en bevorderen van collectieve arrangementen.

Kwaliteitsbewaking

Het bewaken van de kwaliteit ligt besloten in de landelijke infrastructuur. Het contact tussen de landelijke infrastructuur en de lokale coördinatoren vindt plaats in teamvergaderingen en in een-op-een-contact. Kwaliteit wordt geborgd door het op hetzelfde moment en op een uniforme manier informeren en ondersteunen van de coördinatoren. De landelijke organisatie is te allen tijde bereikbaar voor de lokale coördinatoren voor hulp, ondersteuning of vragen. Friend4friend betreft jongeren in de kwaliteitsbewaking door hun perspectief en feedback actief te vragen en ernaar te handelen. Dit gebeurt onder andere in de eindgesprekken met de deelnemers, interviews met jongeren, jongerenpanels en feedback van jongeren tijdens de groepsbijeenkomsten. Bijvoorbeeld: hoe kan de taalbarrière verkleind worden, hoe het leren binnen friend4friend te verbeteren en hoe kunnen coördinatoren dat kunnen doen op een manier die past bij de jongeren. Dit levert waardevolle kennis op voor de begeleiding door de coördinator en het verbeteren van de friend4friendmethodiek.

Voor de coördinatoren friend4friend is er het Werkboek. Deze handleiding, waarin alle stappen beschreven staan, dient als kader voor de uitvoering in de praktijk. In het Werkboek zijn bovendien de benodigde formulieren opgenomen. Zo wordt er in het eindformulier en het eindgesprek aan de jongeren expliciet gevraagd naar waarderende en kritische feedback ter verbetering van de werkwijze friend4friend.

De projectleider, die de kern vormt van de landelijke infrastructuur, bewaakt de werkwijze friend4friend. Hij/zij doet dit door een maandelijks overleg met de coördinatoren

te organiseren en te leiden. In dit geleide intervisieoverleg hebben coördinatoren de gelegenheid om te delen wat er goed en minder goed gaat en om suggesties ter verbetering uit te wisselen. De projectleider verbindt actiepunten aan de geformuleerde verbeterpunten, neemt deze op in de notulen en draagt de zorg en verantwoordelijkheid voor opvolging hiervan. Daarnaast heeft de projectleider maandelijks een een-op-een-overleg met alle coördinatoren waarbij specifiek ingegaan wordt op de lokale situatie.

Hogeschool Inholland voert begeleidend onderzoek uit naar friend4friend. Dit onderzoek kent drie fases. In fase 1 is er op basis van opgehaalde behoeften uit de dagelijkse praktijk binnen friend4friend een ontwerp van werkvormen gemaakt die aansluit bij de methodiek friend4friend. Fase 2 is een methodiekbeschrijving waarin de methodiek friend4friend expliciet, systematisch, onderbouwd en concreet beschreven is. Het doel van het tweede deelonderzoek is dat de methodiekbeschrijving wordt opgenomen in de database Effectieve sociale interventies van Movisie, zodat deze voor iedereen toegankelijk is. Fase 3 betreft een impactmeting van friend4friend op de jongeren. Deze verschillende onderdelen van het begeleidend onderzoek brengen enerzijds de kwaliteit van de methodiek friend4friend in kaart. Anderzijds zijn de uitkomsten van het onderzoek uitgangspunt voor verdere kwaliteitsverbetering door friend4friend.

Randvoorwaarden

- Organisaties die lokaal de interventie friend4friend uitvoeren, kiezen voor ondernemende professionals met de kwaliteiten van een opbouwwerker of jongerenwerker.
- Organisaties zorgen voor voldoende menskracht voor het werven, matchen en begeleiden van jongeren en het opbouwen en onderhouden van een netwerk friend4friend. Ga uit van gemiddeld 16 uur per week, bestaande uit een betaalde coördinator ondersteund door assistent-coördinatoren. Dit zijn onder andere betrokken en gemotiveerde oud-deelnemers van friend4friend. Zij vervullen deze rol vaak als onderdeel van een stageopdracht. De landelijke organisatie friend4friend stuurt hier expliciet op.
- Toegang tot een relevant professioneel netwerk van organisaties en personen voor het werven van jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers en voor het vinden van passende vrijwilligersplekken voor de duo's. Het gaat hierbij niet om de omvang maar om de kwaliteit van het netwerk als vindplaats voor jonge nieuwkomers, jonge Nederlanders en vrijwilligersplaatsen.
- Naast financiering voor de directe uitvoering is ook financiering voor de projectleider nodig. De projectleider bewaakt de werkwijze friend4friend, zorgt voor afstemming en coördinatie, start nieuwe locaties op en innoveert de friend4friendmethodiek. Ten slotte is geld nodig voor communicatie en communicatiemiddelen, innovaties en onderzoek.

Implementatie

Om friend4friend uit te kunnen voeren, moet een organisatie de volgende stappen zetten.

Fase 1: Kennismaking met friend4friend

Organisaties kunnen hun belangstelling om te gaan werken met friend4friend kenbaar maken door een mail te sturen aan info@friend4friend.nl. Zij ontvangen van de projectleider van friend4friend aanvullende informatie. In een kennismakingsgesprek worden de werkwijze van friend4friend en het draagvlak binnen de aanmeldende organisatie besproken. Na deze vrijblijvende kennismaking besluit de organisatie al dan niet het implementatieproces te starten.

Fase 2: Randvoorwaarden regelen

Wil de organisatie aan de slag met friend4friend, dan volgt een tweede gesprek met de projectleider van friend4friend. In dit gesprek wordt de haalbaarheid van de randvoorwaarden besproken, de samenwerking met de landelijke infrastructuur van friend4friend en de financiering van het project. Op basis van de uitkomst wordt wederzijds besloten het implementatieproces voort te zetten of af te breken.

Fase 3: Zakelijke afhandeling

In fase 3 worden – op het moment dat de financiering rond is – de zakelijke afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst en worden er afspraken gemaakt over de start- en einddatum (3a) en de financiële verhoudingen (3b). Deze onderdelen worden hierna verder beschreven.

Fase 3a: Samenwerkingsovereenkomst en planning vastleggen

Bij voortzetting wordt een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de landelijke organisatie friend4friend en de uitvoerende/lokale organisatie. In deze samenwerkingsovereenkomst worden afspraken gemaakt over: de doelstelling van de samenwerking; de duur van de overeenkomst en (tussentijdse) beëindiging van de samenwerking; de wijze van samenwerken, de verhouding tussen de landelijke organisatie/projectleider en de lokale organisatie en een regeling met betrekking tot de financiën. Zo worden onder anderen afspraken gemaakt over de ondersteuning door de projectleider van friend4friend aan de lokale uitvoerders (= coördinatoren friend4friend) en met de lokale organisaties over het beschikbaar stellen van gegevens ten behoeve van het onderzoek naar de effecten van friend4friend en het bijdragen aan de innovatie van de interventie.

Er worden afspraken gemaakt over het gebruik van de door friend4friend beschikbaar gestelde ondersteunende materialen en de vermelding van de eigen organisatie als partner van friend4friend.

Friend4friend levert basismateriaal met betrekking tot huisstijl, website, enzovoorts, waardoor de herkenbaarheid van de interventie en de merknaam friend4friend gewaarborgd blijft.

De landelijke organisatie voorziet in de inhoudelijke aansturing van de coördinator(en) friend4friend. De functionele aansturing blijft bij de organisatie die uitvoering geeft aan friend4friend.

Fase 3b: Regelen financiële verhoudingen

De landelijke organisatie friend4friend/projectleider friend4friend maakt op basis van de gemaakte afspraken een overzicht van de kosten voor de ondersteuning door de landelijke friend4friend-organisatie, zoals kosten projectleiding, communicatie, innovatie, onderzoek en kosten materialen, zoals flyers en website. Bij dit kostenoverzicht is ook een betalingsschema opgenomen en het geldende uurtarief voor eventueel meerwerk. Deze afspraken worden vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst zelf of in een addendum bij de samenwerkingsovereenkomst.

Fase 4: Inwerken coördinatoren friend4friend en inhoudelijke ondersteuning

De relatie tussen de coördinator friend4friend en de landelijke organisatie friend4friend/projectleider friend4friend wordt geregeld in een apart addendum bij de samenwerkingsovereenkomst. Bij de start wordt dit addendum met de coördinatoren doorgenomen en door hen getekend. In deze overeenkomst zijn de taken en de relatie tussen de coördinatoren friend4friend en de landelijke organisatie omschreven.

De coördinatoren krijgen de digitale map 'inwerkprogramma friend4friend' toegestuurd met daarin het Werkboek friend4friend en materialen voor het werven, matchen en begeleiden van de deelnemers en het opbouwen van een professioneel netwerk friend4friend. Dit wordt in een aparte startbijeenkomst of startgesprek mondeling toegelicht. Daarna kunnen de coördinator(en) friend4friend aan de slag en nemen zij deel aan het maandelijks overleg coördinatoren friend4friend, het maandelijks een-op-een-overleg met de projectleider friend4friend, et cetera.

Fase 5: Evaluatie /onderzoek

De landelijke infrastructuur, de projectleider, zorgt voor structureel terugkerende evaluatie. Evaluatie door de coördinatoren vindt plaats in het maandelijks door de projectleider georganiseerde en geleide coördinatorenoverleg. De punten die uit zulke evaluatieve bijeenkomsten voortkomen, worden vastgelegd in notulen en vertaald naar concrete actiepunten.

Het perspectief van de jongeren speelt ook een belangrijke rol in het evaluatieproces.

Zowel in de jongerenpanels als in de eindgesprekken met duo's en de daarbij horende formulieren wordt expliciet gevraagd naar waarderende en kritische feedback.

Friend4friend werkt regelmatig samen met onderzoekers, van studenten die hun afstudeeronderzoek voor friend4friend doen tot onderzoekers van Hogeschool Inholland. Onderzoek heeft niet alleen een evaluatieve functie (zoals in het deelonderzoek naar de impact van friend4friend op jongeren). Het draagt door empirische dan wel theoretische/conceptuele kennis ook bij aan onderbouwing en/of innovatie van andere werkvormen van friend4friend.

Kosten

De kosten per deelnemer aan friend4friend bedragen € 1.615. In 2023 gaan we hierbij uit van 18 koppels ofwel 36 jongeren die jaarlijks deelnemen aan friend4friend. Begroting 2023 op basis van 18 duo's per jaar:

Kostenplaats	Bedrag
Directe kosten	
Coördinator friend4friend	€ 36.000
Activiteitenkosten (Primair doel is om met dit budget ervoor te zorgen dat iedereen kan deelnemen aan friend4friend)	€ 5.000
Indirecte kosten	
Algemene projectleiding	€ 9.243
Activiteitenkosten	€ 714
Training, begeleiding en innovatie	€ 952
Communicatie	€ 2.143
Onderzoek (impactmeting)	€ 3.571
Onvoorzien	€ 513
Totaal kosten p/j op basis van 18 duo's	€ 58.136
Bedrag per deelnemer = € 57.422: 36	€ 1.615

Benodigd aantal uren voor de uitvoering.

De ervaring in de afgelopen jaren heeft geleerd dat er 12-16 uur per week nodig zijn voor de werving, matching en begeleiding van jongeren/duo's en het opbouwen van een netwerk friend4friend. De werving van jonge Nederlanders, de begeleiding van de duo's en de extra begeleiding die nodig is voor jongeren die meedoen friend4friend in het kader van hun opleiding vragen de nodige tijd.

Uitgaande van een uurtarief van € 70 betekent dat er op jaarbasis, €36000 : € 70 = 514 uur beschikbaar zijn. Dat betekent dat uitgaande van 47 weken per jaar er 11 uur beschikbaar is voor een betaalde professionals. Dat is minder dan de benodigde 12-16 uur die gewenst is. Daarom adviseren wij ook om deelnemende jongeren/duo's bij de uitvoering te betrekken en hen taken te geven, zoals het organiseren van een groepsbijeenkomst of extra ondersteuning te organiseren door stagiaires in te zetten in de rol van assistent-coördinator friend4friend.

3. Onderbouwing

Probleem

Discriminatie

In 2021 immigreerden 252.528 personen in Nederland. Van de immigranten uit Europa woont 38% na 10 jaar nog in Nederland. Van de immigranten buiten Europa woont na tien jaar nog 57,3% in Nederland; zij hebben hier hun toekomst opgebouwd. Ongeveer de helft daarvan zet het leven voort in Nederland, de andere helft vertrekt weer. Van de nieuwkomers die recent een verblijfsvergunning kregen, komt het merendeel uit het Midden-Oosten (IND, 2020) en is jonger dan 35 jaar (CBS, 2020). Immigratie heeft grote gevolgen voor de nieuwkomers zelf en voor de ontvangende samenleving, in het bijzonder op het gebied van discriminatie en kansenongelijkheid.

In Nederland is sprake van nativisme (het vreemde zien als bedreiging) en dit sijpelt in het publieke debat (Duyvendak & Kesic, 2022; Kesic & Duyvendak 2019; Schinkel, 2017) door middel van het *trickle down effect* door naar het dagelijkse leven (Mepschen, 2019). Nieuwkomers krijgen structureel te maken met directe en indirecte vormen van discriminatie (Andriessen et al., 2020; Abaâziz, 2019; Çankaya, 2020; Çankaya & Mepschen, 2019; Geschiere, 2009; CPB/SCP, 2020; Yanow & Van der Haar, 2013). Dit geldt het sterkst voor mensen die uit het Midden-Oosten komen, het gebied waar de meerderheid van de friend4friend deelnemers vandaan komt. Naast het feit dat uit het nativisme voortkomende discriminatie en vooroordelen als zodanig een probleem van de hele samenleving zijn, hebben zij ook negatief effect op het zelfbeeld (Omlo, 2014) en thuisgevoel van nieuwkomers (Vermeulen, 2021). Discriminatie raakt dus zowel de nieuwkomers als de samenleving. Tegelijkertijd worden mensen met een migratieachtergrond in Nederland door instanties en medeburgers vanuit goede wil onthaald en ondersteund. Echter, ondanks alle goede bedoelingen worden vaak onbewust de 'andersheid' en de achterstand van de nieuwkomer in deze ongelijke relatie in standgehouden (Holle, Rast & Ghorashi, 2021; Rast & Ghorashi, 2018; Schinkel, 2017).

Kansenongelijkheid

'Zwakke verbindingen' met mensen buiten het eigen directe netwerk (bridging sociaal kapitaal) zijn in een netwerksamenleving cruciaal voor succes op werk en toegang tot andere maatschappelijke instituties en hulpbronnen, ook bij jongeren. Nationaal en internationaal onderzoek toonde dit herhaaldelijk aan (Blokland & Noordhoff, 2008; Duyvendak &

Hurenkamp, 2004; Gee, Jones, Fariss, Burke & Fowler, 2017; Granovetter, 1973; Lancee, 2018; 2021; Paz Aléncar & Tsagkroni, 2019; Sociaal-Economische Raad, 2019; Younes, Ghorashi & Ponzoni, 2021). Omdat nieuwkomers minder contacten hebben buiten de eigen groep (CBS, 2020; Morrice, 2007) en minder vrijwilligerswerk doen (Arends & Schmeetz, 2018), is het voor hen moeilijker om betaald werk te vinden en blijft de uitkeringsafhankelijkheid onder deze groep groot (CBS, 2020).

De 'zwakke verbindingen' zijn onontbeerlijk om, net als jonge Nederlanders doen in deze levensfase, hun netwerk uit te breiden, vriendschappen aan te gaan en toekomstdromen te formuleren en verwezenlijken. De waarde van bredere contacten voor nieuwkomers gezien hun kwetsbare startpositie is onontbeerlijk willen zij een waardig en gewaardeerd bestaan op kunnen bouwen.

Zwakke verbindingen met mensen uit anderen groepen zijn ook belangrijk voor jonge Nederlanders. Het in aanraking komen met andere denkbeelden versterkt de ontwikkeling van persoonlijke en werk-gerelateerde vaardigheden die jongeren nodig hebben om later hun beroep goed uit te kunnen oefenen, zoals het zich kunnen verhouden tot de toenemende diversiteit in de samenleving of het verbreden van perspectief op de wereld. Dat geldt dus voor zowel studenten met een migrantenachtergrond als voor studenten zonder een migrantenachtergrond (Taouanza & Ten Cate, 2017). Kortom, zwakke verbindingen zoals hier bedoeld dragen bij aan integratie als een tweezijdig proces, ook wel 'relationele integratie' genoemd (Klarenbeek 2021a; 2021b).

Kansenongelijkheid heeft niet alleen te maken met verschillen in sociaal kapitaal, maar ook met discriminatie. Verschillende onderzoeken laten zien dat discriminatie en vooroordelen een belemmerende rol spelen bij onder andere sollicitaties, toegang tot de woningmarkt en de houding van leraren (Albada, Hansen & Otten, 2021; Ramos, Thijssen & Coenders, 2021; Thijssen, 2021). Personen met een migratieachtergrond geven relatief vaak aan een opleiding onder hun niveau te volgen of te zijn gestopt met zoeken naar werk of stages, of ze zijn ander werk gaan doen of helemaal gestopt met werken. Specifiek voor jongeren betekent dit dat zij minder hun persoonlijke en werk-gerelateerde vaardigheden oefenen en minder kunnen ontdekken wat zij willen met hun toekomst. Ervaren discriminatie leidt tegelijkertijd tot een verminderde betrokkenheid bij en gevoel van betekenis te zijn voor de samenleving en het afnemen van vertrouwen in instituties (Andriessen et al., 2020). Discriminatie en vooroordelen bemoeilijken dus empowerment, van zelfvertrouwen tot toegang tot hulpbronnen (Meijer & De Winter-Koçak, 2018; Sieckelinck & Kaulingfreks, 2022; Van Regenmortel, 2009) en maatschappelijk succes in sociaaleconomische termen (Drouhot & Nee, 2019; Lancee, 2021; Quillian et al., 2019). Kortom: onbekend maakt onbemind én onbenut.

Verantwoording

In haar oratie onderscheidt Tine van Regenmortel, hoogleraar Sociaal Werk aan Tilburg University, de vier V's die de kern van sterk sociaal werk omschrijven. Dit zijn versterken,

verbinden, vertrouwen en verzetten (Van Regenmortel, 2020). Wij zien de eerste drie van deze vier kernwerkwoorden terug in friend4friend. De vierde, verzetten, zien wij als stip op de horizon. Friend4friend wenst hieraan haar steentje bij te dragen door middel van het bieden van perspectief aan jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers, vanuit de eerste drie werkwoorden (stichtings sociaalwerk.nl, geraadpleegd op 11 mei 2022).

Om bij te dragen aan empowerment door netwerkvorming bij jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers, zet friend4friend in op relatievorming. De middelen om tot relatievorming te komen zijn het samen doen van activiteiten zoals vrijwilligerswerk, de ontmoetingen buiten officiële momenten om en het samen werken aan de door de jongeren zelf gestelde doelen. De coördinatoren begeleiden de duo's en zien toe op het behalen van de (sub)doelen. De drie hoofdelementen (relatievorming, samen activiteiten uitvoeren en begeleiding) worden hierna achtereenvolgens verder beschreven en gekoppeld aan de subdoelen binnen de drie dimensies: 1. Verbinden door netwerkvorming, 2. Vertrouwen tussen groepen en culturen en 3. Versterken veerkracht.

1. Relatievorming (als basis voor netwerkvorming)

Het uitgangspunt bij alle contacten en relaties – zowel tussen de coördinator en de jongere(n), de jongeren onderling als de jongeren in de groep – is gelijkwaardigheid. Gelijkwaardigheid gaat uit van overeenkomsten, respect en wederkerigheid. Dit gaat hand in hand met het erkennen, respecteren en leren van verschillen, inclusief verschillen in machtspositie. Met andere woorden, binnen friend4friend is erkende ongelijkheid een onderdeel van gelijkwaardigheid.

Relatie tussen jongeren

De beoogde vriendschappelijke relatie tussen de jonge Nederlander en de jonge nieuwkomer die samen een duo vormen, is gericht op het verbinden van een jongere met een andere jongere, buiten de eigen bubbel. Het idee hiervan is dat de jongeren wederzijds meer zicht krijgen op het leven van de ander en zij hun beelden over en weer bijstellen. De relatie van het koppel is expliciet gelijkwaardig, met erkenning van ongelijkheid. Dit verschilt van hiërarchische hulprelaties in hulp die nieuwkomers aangeboden krijgen vanuit bijvoorbeeld een hulpverleningsorganisatie of overheidsinstantie. Deze vriendschappelijke relatie draagt bij aan het vergroten van wederzijds vertrouwen tussen groepen en culturen (dimensie 2). Door samen vrijwilligerswerk of social challenges te doen, oriënteren zij zich op toekomstdromen op het gebied van studie, werk en zingeving. Door de vriendschappelijke relatie met elkaar, die gebaseerd is op het respecteren van verschillen en het zien van overeenkomsten, breiden de jongeren hun netwerk uit voor de toekomst. Doordat ze de zwakke banden uit elkaars netwerk tot het eigen netwerk gaan rekenen, wordt dat netwerk voor beide leden van het duo breder en meer divers. Dit draagt bij aan het vormen van netwerken (dimensie 1).

Relatie met anderen

Ook verbreedt het duo hun netwerk dankzij de contacten die zij opdoen met en binnen de organisatie waar zij vrijwilligerswerk doen. Dit kunnen medewerkers en/of cliënten van de organisatie zijn. Ook oppervlakkig en vluchtig contact in de vorm van 'publieke familiariteit' (Blokland, 2009) met deze verschillende mensen kan bijdragen aan netwerkverbreding en kennis over de omgangsvormen binnen verschillende groepen en contexten. Dit draagt bij aan het vormen van netwerken (dimensie 1).

2. Samen activiteiten uitvoeren

Bij het samen uitvoeren van activiteiten moet onder andere gedacht worden aan vrijwilligerswerk, het uitvoeren van social challenges, leuke en informele activiteiten zoals samen koffie drinken of naar de bioscoop, het bijwonen van groepsbijeenkomsten, et cetera. De activiteiten van friend4friend dragen als volgt bij aan de subdoelen:

- Informele omgang van de duo's, zoals leuke dingen doen (bij elkaar gaan eten, naar de bioscoop en dergelijke) draagt bij aan het vormen van de vriendschappelijke relatie en dus het vormen van het netwerk (dimensie 1). Ook versterkt de informele omgang het vertrouwen in elkaar (dimensie 2).
- Samen vrijwilligerswerk en/of social challenges doen. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van individuele talenten, kwaliteiten en vaardigheden. Hiermee wordt gewerkt aan het versterken van veerkracht (dimensie 3). Bovendien komen de jongeren op die manier in contact met verschillende derden (netwerkvorming; dimensie 1).
- Groepsbijeenkomsten van friend4friend, waarin verschillende duo's elkaar leren kennen, kennis uitwisselen en samen reflecteren op zichzelf en de ander (sociale reflexiviteit). Deze activiteit draagt bij aan de onderlinge verbondenheid tussen duo's en het vormen van het netwerk (dimensie 1); het leren kennen van andere duo's en jongeren zal tevens bijdragen aan het vertrouwen tussen groepen en culturen (dimensie 2); reflecteren op jezelf en elkaar maakt jongeren tevens bewust van hun eigen kwaliteiten en vaardigheden en zo dragen de groepsbijeenkomsten tevens bij aan het veerkrachtiger maken van de jongeren (dimensie 3).

3. Begeleiding

Relatie tussen jongeren en de coördinator

De relatie die de coördinator met beide jongeren binnen het duo opbouwt, is erop gericht de jongeren te stimuleren om te investeren in de vriendschap en het gezamenlijke vrijwilligerswerk. Daarnaast stimuleert de coördinator het duo elkaar te ondersteunen bij het werken aan de door hen zelf gestelde doelen. Door middel van coachingsgesprekken met het duo en het faciliteren van groepsbijeenkomsten, begeleidt de coördinator een proces van sociale reflectie. In dit proces werken de jongeren aan gelijkwaardigheid en worden ze zich bewust van eigen verandering en van het eigen aandeel in het

veranderingsproces dat de ander doormaakt. Waar nodig helpt, begeleidt of spiegelt de coördinator in het gelijkwaardig houden van hun onderlinge relatie.

In het matchen en begeleiden van duo's werkt friend4friend vanuit principes die bijdragen aan het opbouwen van zowel vriendschap als inzichten en netwerken:

- De selectie en matching van de duo's vindt plaats op basis van bridging (over de grenzen van de eigen groep heen). Hierdoor leren jongeren anderen, uit andere groepen en culturen kennen. Daardoor kunnen zij zich op een nieuwe wijze verhouden tot diversiteit in de samenleving. Leidend hierbij is het principe van gelijkwaardigheid in het persoonlijke, met zowel respect voor verschillen als het zien van overeenkomsten. Dit draagt bij aan het onderling vertrouwen tussen groepen en culturen (dimensie 2).
- Het doen van vrijwilligerswerk betekent dat duo's, die zelf al divers zijn, in contact komen met en iets betekenen voor derden. Het interacteren van individuen uit verschillende groepen in een constructieve context met gezamenlijke doelen brengt kennis en ervaringen die concreet, menselijk en positief zijn. Dit draagt bij aan het versterken/veerkrachtiger worden van jongeren (dimensie 3). Deze bestanddelen zijn belangrijke ingrediënten voor het tegengaan van xenofobe vooroordelen die gebaseerd zijn op gebrek aan kennis, negatieve bias en generalisaties (Duyvendak & Kesic, 2022).
- In de opzet van friend4friend en de begeleiding door coördinatoren staat het werken vanuit gelijkwaardigheid centraal, om het patroon van een scheve relatie tussen helper (Nederlander) en hulpbehoevende (nieuwkomer) te doorbreken (cf Manders, Metz & Sonneveld, 2017). Door samen hetzelfde vrijwilligerswerk en dezelfde social challenges te doen en samen groepsbijeenkomsten bij te wonen, wordt de relatie zo gelijkwaardig mogelijk gehouden. Door in de opzet ruimte te laten voor eigen inbreng en onvoorspelbaarheid in de praktijk en informele contactmomenten, kunnen er in deze open ruimten andere typen relaties en contacten ontstaan dan de hiërarchische en uitsluitende Nederlander-vs-nieuwkomer dynamiek (Rast en Ghorashi, 2018). De gelijkwaardigheid van de vriendschappelijke relatie draagt bij aan het vertrouwen in zichzelf (dimensie 3) en in elkaar (dimensie 2).

Begeleidingsstijlen en Sociale Reflexiviteit

In de begeleiding worden verschillen verschillende stijlen toegepast. De verschillende begeleidingsstijlen zijn: de ondersteunende (focus op het nemen van beslissingen), de relationele (focus op relatie), de instrumentele (focus op het behalen van doelen), de actieve (focus op het ondernemen van veel activiteiten) en de passieve (focus op gesprekken).

Alle begeleidingsstijlen dragen bij aan Sociale Reflexiviteit: "het bewustzijn van de relatie tussen jezelf en anderen" (Kesic, Krijnen & Linders, 2021; Lichterman, 2005).

Coachingsgesprekken en groepsbijeenkomsten zijn gericht op het expliciet maken van wat de opgebouwde vriendschap en het samen verrichte vrijwilligerswerk ze op dit vlak brengt. Sociale reflexiviteit wordt gestimuleerd door middel van het expliciteren en vergelijken van

zowel de verschillen als overeenkomsten, inclusief het zich inleven in de ander (Kesic et al., 2021; Lichterman, 2005; Linders, 2019). 'Sociaal' heeft hier een dubbele betekenis: enerzijds verwijst het naar datgene waarop gereflecteerd wordt, namelijk sociale verbanden, context, anderen, in relatie tot jezelf. Anderzijds verwijst 'sociaal' naar dat je het samen doet, als een gemeenschappelijke activiteit, waarbij je door de interactie leert. Aan Sociale Reflexiviteit wordt in de informele omgang van de duo's en in het vrijwilligerswerk impliciet en indirect gewerkt. In de groepsbijeenkomsten van friend4friend wordt er gerichter en explicieter aan gewerkt door middel van werkvormen. Deze sociale vorm van reflecteren vult de tot nu toe op het individu gerichte reflectiemodellen aan. Dit is essentieel voor het werken aan een inclusieve samenleving want dat gaat juist over kennis van en verbanden met verschillende anderen (Kesic et al., 2021).

4. Onderzoek

4.1. Onderzoek naar de uitvoering

- A. In 2021 heeft docent-onderzoeker Anita Roodenburg van Hogeschool Inholland het rapport *Vrienden maken buiten je eigen bubbel* opgeleverd. Dit onderzoek betreft een evaluatie van de proeftuin friend4friend over de opbrengsten voor deelnemers en de werkzame elementen voor de organisatie. De link naar de publicatie is te vinden in de literatuurlijst (Roodenburg, 2021).
- B. Dit onderzoek naar de meerwaarde van friend4friend voor deelnemende jongeren en de werkzame elementen vanuit de organisatie was kwalitatief. Er zijn drie categorieën empirisch materiaal voor dit onderzoek gebruikt. Ten eerste is de onderzoeker aanwezig geweest bij vijf groepsbijeenkomsten van friend4friend, waarvan één online-evaluatiebijeenkomst en één interactieve theatervoorstelling. In totaal is er in deze bijeenkomsten met ongeveer 85 jongeren, zowel nieuwkomers als jonge Nederlanders, gesproken. Ten tweede zijn er interviews afgenomen met zowel twee begeleiders van duo's (de coördinatoren) en met vier deelnemende jongeren. Ten slotte is gebruik gemaakt van zestien evaluatieformulieren, ingevuld door de deelnemende jongeren bij afronding van het traject.
- C. Uit het onderzoek 'Vrienden maken buiten je eigen bubbel' (Roodenburg, 2021) komt naar voren dat de ervaringen van zowel jonge nieuwkomers als jonge Nederlanders heel positief zijn doordat friend4friend op verschillende vlakken van waarde is. Nieuwkomers ervaren zowel het optrekken in duo's als de groepsbijeenkomsten als een steunende gemeenschap waar regelmatig vriendschappen uit ontstaan. Ook geven zij aan dat friend4friend een belangrijke schakel is in het integratieproces, omdat het de brug vormt naar Nederlanders (bridging) en kennis van de Nederlandse cultuur. Daarnaast is friend4friend ook van waarde voor de persoonlijke ontwikkeling, van verruiming van de blik tot het eigen maken van omgangsvormen en het oefenen van vaardigheden tijdens vrijwilligerswerk. Zowel jonge Nederlanders als jonge nieuwkomers zeggen ook kracht en controle te ervaren doordat zij oefenen met hun mening verwoorden en zien dat er naar hen geluisterd wordt. Hiernaast worden jonge Nederlanders zich bewust van de positie van statushouders, het buitengesloten zijn en discriminatie ervaren. Jonge nieuwkomers voelen zich op hun beurt vrij om zaken als discriminatie en uitsluiting bespreekbaar te maken. Zo ontwikkelen zowel jonge Nederlanders als jonge nieuwkomers een bewustzijn over de onderlinge (culturele) verschillen en sociale (on)gelijkheid.

Tevens blijkt uit het onderzoek van Roodenburg (2021) dat het versterken van het sociaal netwerk via friend4friend bij een deel van de deelnemers de toegang tot materiële

bronnen vergroot, van het vinden van een baan en hulp bij het schrijven van een sollicitatiebrief, tot mensen die hen verder kunnen helpen bij het verwezenlijken van hun dromen (via de theatervoorstelling *The Bright Side of Life*). Hiernaast levert friend4friend ook meer zachte (leer)opbrengsten op die van tevoren door de jongeren niet altijd geformuleerd waren als leerdoelen. Denk hierbij aan zaken als waarden en normen, vertrouwen in het beheersen van de taal en leren over omgangsvormen. Succesfactoren die bijdragen aan het verwezenlijken van deze opbrengsten zijn onder meer dat het duo elkaar echt wekelijks ziet, dat er een klik is tussen de jongeren, een goede inzet van de jongeren is, dat de agenda's matchen en dat de begeleiding door de coördinator adequaat is. Omgekeerd kunnen deze factoren tot falen leiden als er niet aan voldaan wordt.

Bij een goede match en uitvoering komen zowel de jonge Nederlander als nieuwkomer tot bloei, zo blijkt uit de reflectie op de uitvoering met lokale coördinatoren op de teamdag (zie: opbrengst reflectie op praktijk f4f 081022). De jongeren versterken hun vaardigheden en zij ervaren echt wat voor elkaar en de samenleving te betekenen. Sterke kanten van de interventie zijn volgens de coördinatoren het beschikbare budget voor sociale en culturele activiteiten, de eenvoud en duidelijkheid van het concept, de ondersteuning door de projectleiding, de gevarieerdheid van het programma en de groepsbijeenkomsten. Knelpunten van de interventie zien coördinatoren in daadwerkelijk het gevraagde aantal uren op basis van vrijwilligheid maken door jongeren, de taalbarrière, de hoeveelheid en complexiteit van de administratie, de soms lastige communicatie met de doelgroep en de in het algemeen vrij tijdrovende uitvoering. Ook geven coördinatoren aan dat de lokale samenwerking onderling soms beter kan en dat het vinden van een match met een vrijwilligersplek soms een uitdaging is.

Het streven is om 490 jongeren, oftewel 245 koppels, te bereiken vanaf de start van friend4friend als proeftuin in 2019 tot het einde van subsidieronde 4b, eind 2022. De beoogde doelgroep van jonge Nederlanders en jonge nieuwkomers wordt daadwerkelijk bereikt door de interventie. De praktijk wijst echter wel uit dat het makkelijker blijkt om jonge nieuwkomers te werven dan jonge Nederlanders. Er zijn veel meer aanmeldingen van jonge nieuwkomers dan van jonge Nederlanders. De laatsten lijken vaak weinig beschikbaar en hebben het druk. Tevens is de kans groter dan jonge Nederlanders afhaken. Dit heeft ermee te maken dat deelname voor jonge Nederlanders soms onderdeel is van hun opleiding. Als deze verplichting vervuld is, haken zij vaker af.

Uit de reflectie door coördinatoren tijdens de afgelopen teamdag kwam tevens naar voren dat de interventie veelal grotendeels uitgevoerd wordt volgens plan mits de uitvoering afgestemd is op het duo. De interventie geeft coördinatoren voldoende houvast en duidelijkheid om de uitvoering volgens plan te laten verlopen, zoals het maandelijks uitvoeren van groepsbijeenkomsten. De '[wall of friends](#)' illustreert deze uitvoering. Waar de uitvoering niet (geheel) verloopt volgens plan, worden redenen genoemd als: niet matchende agenda's van de jongeren, verschillende momenten van aanmelding waardoor er geen groep kan starten, corona en vrijwilligerswerk dat soms lastig te organiseren is.

Aandachtspunten om de uitvoering meer volgens plan te laten verlopen zijn verder dat er meer gewerkt zou moeten worden aan netwerkversterking en nadrukkelijker aandacht besteed zou moeten worden aan sociale reflexiviteit, bijvoorbeeld in de groepsbijeenkomsten. Hiervoor bestaat ook het handboek Sociale Reflectie. Met het invoeren van assistent-coördinatoren worden de coördinatoren ontlast en komt er meer tijd om de uitvoering – waar nodig – meer volgens plan te laten verlopen.

Een succesvolle uitvoering van de interventie begint aantoonbaar bij een goed netwerk van organisaties waar jongeren geworven worden om mee te doen. Coördinatoren geven aan dat tevens een goede intake van groot belang is om de verwachtingen en verplichtingen goed te bespreken. Als verwachtingen en verplichtingen onduidelijk zijn, is er vaak te weinig commitment en dat is een potentiële faalfactor. Daarom wordt er een startbijeenkomst georganiseerd om het commitment te vergroten en potentiële valkuilen te bespreken. Vervolgens hangt het succes bij de matching af van hoe het koppel samen optrekt. Het contact met de coördinator is hierbij heel belangrijk. Qua begeleiding zijn een goede sfeer bij groepsbijeenkomsten en voldoende afwisseling tussen begeleidingsstijlen (ondersteunend, relationeel, instrumenteel, actief en passief) belangrijke voorwaarden voor succes.

Friend4friend werkt samen met veel verschillende samenwerkingspartners die veel flexibiliteit tonen. Naast mondeling worden verwachtingen van partners ook schriftelijk expliciet gemaakt via bijvoorbeeld de flyers. In het algemeen hebben partners een positief imago van friend4friend en dit bespoedigt de samenwerking. De uitdaging in de samenwerking met partners concentreert zich rondom de financiële bijdrage die gevraagd wordt, bijvoorbeeld door gemeenten.

Een gewenst neveneffect van de interventie is dat niet alleen jongeren elkaar ontmoeten, maar ook hun gezinnen. Tevens hebben sommige jongeren een bijbaantje gevonden door friend4friend. Hoewel voorzien is dat duo's in elkaars netwerk blijven, zijn duurzame vriendschappen die zonder friend4friend voortduren ook gewenste, onvoorziene bijvangst. Ook bij partners is er sprake van gewenste, onvoorziene neveneffecten, zoals het vergaren van meer bekendheid van de organisatie en een meer divers netwerk. Dit ligt in lijn met de maatschappelijke doelstelling van friend4friend.

Tijdens de uitvoering van friend4friend zijn er verschillende externe gebeurtenissen geweest die invloed hebben gehad op de uitvoering. De grootste impact had corona. Tijdens de corona-periode heeft het contact tussen de coördinatoren en jongeren, net als tussen jongeren onderling, op digitale wijze plaatsgevonden. Dit heeft negatieve invloed gehad op de essentie van friend4friend: ontmoetingen en relaties. Hiernaast bestond een grote verandering uit de invoering van de nieuwe Wet inburgering. Hierdoor heeft de gemeente een wettelijke verplichting gekregen om nieuwkomers te begeleiden naar onderwijs, werk en participatie. Het uitgangspunt voor gemeenten is dat taal en participeren hand in hand gaan. Vanuit dit idee gaan gemeenten over tot samenwerking met friend4friend.

Ook de oorlog in Oekraïne heeft invloed gehad op de uitvoering van friend4friend doordat

relatief veel Oekraïners zich aanmelden voor friend4friend. Voor veel van de Oekraïense jongeren ligt de prioriteit echter bij het digitaal onderwijs volgen, omdat zij het leger in moeten als zij geen diploma hebben. De prioriteit van deze jongeren ligt dus niet altijd bij deelname aan friend4friend. Het commitment van deze groep is daarom relatief laag. Om dit op te vangen worden vaak meertallen gevormd met Nederlanders, Syriërs en Oekraïners. Een ander neveneffect van de oorlog is dat er in de actualiteit veel aandacht is voor vluchtelingen, asielzoekers en nieuwkomers. Dit vergroot de relevantie van de maatschappelijke doelstelling van friend4friend.

Aan de hand van het bovenstaande worden de volgende verbeteringen voor de praktijk aanbevolen: meer inzetten van assistent-coördinatoren zodat coördinatoren onder andere meer tijd hebben voor een planmatiger uitvoering, een startworkshop interculturele communicatie voor duo's, tijdbesteding van jongeren nader onderzoeken en hen hier meer in begeleiden, een startworkshop voor duo's over het formuleren van leerdoelen.

4.2. Praktijkvoorbeeld

Lea (gefingerde naam), een negentienjarige student psychologie, is via haar moeder op friend4friend geattendeerd. Ze wil graag iets naast haar opleiding doen, zowel uit belangstelling als om een toevoeging aan haar cv. Het internationale karakter van friend4friend is voor haar een pré. Samira (gefingerde naam) is haar tweede buddy, zelf spreekt ze over partner. Voor de eerste buddy bleek deelname aan friend4friend uiteindelijk te ingewikkeld in verband met vervoer en oppas. Samira is enkele jaren ouder dan Lea en heeft ook een kind. Vervoer en oppas zijn ook issues die bij Samira spelen, ze is echter zo gemotiveerd dat ze daar oplossingen voor vindt. Als kennismakingsactiviteit hebben Lea en Samira een high tea gedaan. Samen zijn ze vrijwilligerswerk gaan doen bij de organisatie waar Lea al actief was. Ze geven er les aan kinderen die zich in een achterstandspositie bevinden. Samira is wiskundige en kan goed rekenbijles geven. Haar Nederlands is in ontwikkeling, maar wel voldoende om met jonge kinderen te communiceren en voor te lezen. Lea vindt dat ze een ondersteunende rol heeft gespeeld bij het ontwikkelen van de taalvaardigheden van Samira. Wat betreft initiatief nemen was het contact gelijkwaardig. Lea heeft veel van Samira geleerd over haar Indische cultuur. Deze cultuur was toch heel anders dan ze zich had voorgesteld. Ook heeft Lea uit de eerste hand gehoord hoe Samira en haar man soms onvriendelijk bejegend worden. Ze horen opmerkingen in het openbaar vervoer als: 'houd je kind eens stil' en 'zo doen we dat niet in Nederland'. Dit maakt bij Lea meer indruk dan wanneer ze zoiets in zijn algemeenheid hoort. Lea vindt het belangrijk om andere denk- en zienswijzen te leren kennen, zeker in verband met haar studie en toekomstig beroep. De begeleidingsvaardigheden kunnen later van pas komen. Van het bijles geven heeft Lea veel geleerd. Friend4friend heeft haar vreugde gegeven. Lea is nieuwsgierig en ze is blij dat ze nieuwe dingen kan leren. Het was ook heel gezellig, zowel met Samira als in de groep. Een mooie herinnering is het wekelijks telefonisch contact

tijdens de eerste *lockdown*, waarin interessante gesprekken plaatsvonden. Lea ervoer dat Samira's zelfvertrouwen toenam naarmate haar Nederlands beter werd en dat de discussies daardoor gelijkwaardiger werden. Zodra het mogelijk is, gaan Samira en Lea weer samen bijles geven. Dit als vervolg op friend4friend, want de maatschappelijke diensttijd zit erop voor hen, ze hebben beiden het certificaat ontvangen. Lea vindt het prettig dat ze op deze manier contact houdt met Samira en wil ook contact houden met friend4friend – ze doet de suggestie om LinkedIn daarvoor te gebruiken.

5. Samenvatting Werkzame elementen

Werven

- Coördinatoren en de organisatie waaraan ze verbonden zijn hebben een kwalitatief goed en divers netwerk van personen en organisaties voor het werven van jonge Nederlanders, werven van jonge nieuwkomers en het vinden van passende vrijwilligersplekken.
- Coördinatoren zorgen voor voldoende ervaren mensen voor de uitvoering van friend4friend door onder andere het inschakelen van voormalige deelnemers, bijvoorbeeld als stagiaires of in de rol van assistent-coördinator.
- Verschillende wervingsmethoden om jongeren te bereiken.
- Persoonlijke en directe werving.
- Bij de intake is er aandacht voor hoe de deelnemer de deelname aan friend4friend gaat combineren met school, werk, gezin en vrije tijd. Dit verlaagt de kans op uitval.

Matchen

- Koppeling van mensen uit verschillende groepen voor langere tijd (minimaal 80 uur gedurende een half jaar).
- Goede matching op basis van overeenkomsten in motivatie, interesses, hobby's en/of doelen.
- Een goede onderlinge 'klik' van het duo.
- Een goede vertrouwensrelatie tussen het duo onderling, tussen deelnemers en de coördinator en tussen de jongeren en de begeleiding op de vrijwilligersplek.
- Het onderlinge contact tussen leeftijdsgenoten.

Aan de slag/begeleiden

- Samen iets ondernemen (gelijkwaardigheid i.p.v. hiërarchische hulprelatie).
- Samen doen van vrijwilligerswerk (gelijkwaardigheid i.p.v. hiërarchische hulprelatie).
- Een gastvrije en verwelkomende sfeer voor jongeren.
- Goede relatie tussen de deelnemende jongeren en de coördinator friend4friend.
- Focus op de mogelijkheden c.q. talenten van de deelnemers en niet op het tekort of de achterstand.
- Evenwicht in begeleiding tussen sturing en ruimte geven voor eigen initiatief van deelnemers.
- De relaties tussen de jongeren onderling, met de coördinator en de vrijwilligersplek zijn gebaseerd op gelijkwaardigheid, wederzijds respect en begrip.
- Toepassing verschillende begeleidingsstijlen.
- Betrekken van de jongeren bij het organiseren van activiteiten en de vernieuwing en doorontwikkeling van het project.
- Inzet van de jongeren is gestructureerd en heeft een vaste frequentie.

6. Aangehaalde literatuur

Abaâziz, I. (2019). Alledaagse islamofobie in Nederland. Een verkennend onderzoek. Geraadpleegd op 25 augustus 2022: [Rapport-Meld-Islamofobie Alledaagse-Islamofobie-in-Nederland -def 27092019.pdf \(meldislamofobie.org\)](#)

Albada, K., Hansen, N. & Otten, S. (2021) Polarization in attitudes towards refugees and migrants in the Netherlands. *European Journal of Social Psychology*, 51(3), 627-643.

Andriessen, I., Hoegen Dijkhof, J., Van der Torre, A. & anderen (2020). *Ervaren discriminatie in Nederland II*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Arends, J. & Schmeets, H. (2018). *Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Blokland, T. (2009). *Oog voor elkaar, veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Blokland, T. & Noordhoff, F. (2008). The weakness of weak ties: Social capital to get ahead among the urban poor in Rotterdam and Amsterdam. In: T. Blokland & M. Savage *Networked Urbanism. Social Capital in the City*. Ashgate: Burlington.

Çankaya, S. (2020). Geopolicing race, gender, and class: How the police immobilise urban allochthones. *Antipode*, 52(3), 702-721.

Çankaya, S. & Mepschen, P. (2019). Facing racism: discomfort, innocence and the liberal peripheralisation of race in the Netherlands. *Social Anthropology*, 27(4), 626-640.

CBS (2022). Hoeveel immigranten komen naar Nederland?. Geraadpleegd op 25 augustus 2022: [Hoeveel immigranten komen naar Nederland? \(cbs.nl\)](#).

CBS (2020). *Asiel en Integratie. Cohortonderzoek asielzoekers en statushouders*. Den Haag: CBS.

Centraal Planbureau/Sociaal en Cultureel Planbureau (2020). *Kansrijk integratiebeleid op de arbeidsmarkt - Beleidsopties voor het verbeteren van de arbeidsmarktuitskomsten van personen met een migratieachtergrond*. Den Haag: CPB/SCP.

Drouhot, L. & Nee, V. (2019). Assimilation and the second generation in Europe and America: Blending and segregating social dynamics between immigrants and natives. *Annual Review of Sociology*, 45, 177-199.

Duyvendak, J-W. & Hurenkamp, M. (2004). *Kiezen voor de kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. Amsterdam: Van Gennep.

Duyvendak, J-W. & Kesic, J. (2022). *The Return of the Native. Can Liberalism Safeguard Us Against Nativism?* Oxford: Oxford University Press.

Gee, L., Jones, J., Fariss, C., Burke, M. & Fowler, J. (2017). The paradox of weak ties in 55 countries. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 133, 362-372.

Geschiere, P. (2009). *The Perils of Belonging: Autochthony, Citizenship, and Exclusion in Africa and Europe*. Chicago: University of Chicago Press.

Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. *The American Journal of Sociology*, vol 78, no. 6. (May 1973), pp. 1360-1380.

Holle, F., Rast, M. & Ghorashi, H. (2021). Exilic (art) narratives of queer refugees challenging dominant hegemonies. *Frontiers in Sociology*, 6 (May).

Taouanza, I. & Ten Cate, H. (2017) *Maatschappelijke Spanningen in het hoger onderwijs, hoe gaan we daar mee om?* Utrecht: Kennisplatform Inclusief Samenleven.

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) (2020). *Asieltrends*. Geraadpleegd op 27 april 2020: <https://ind.nl/over-ind/cijfers-publicaties/paginas/asieltrends.aspx>

Kesic, J. & Duyvendak, J-W. (2019). The nation under threat: secularist, racial and populist nativism in the Netherlands. *Patterns of Prejudice*, 53 (5), 441-463. DOI: 10.1080/0031322X.2019.1656886.

Kesic, J. , Krijnen, P. & Linders, L. (2021). Liever sociale reflexiviteit dan individuele reflectie. Lessen voor het hbo-onderwijs. In: R. de Brabander, F. Kaulingfreks & M. Ham *Sociaal Weerwerk. Maatschappelijke betrokkenheid in zorg en welzijn*. Amsterdam: Van Gennep B.V.

Klarenbeek, L. (2021a). Reconceptualising 'integration as a two-way process'. *Migration Studies*, 9 (3), 902–921.

Klarenbeek, L. (2021b) *Relational Integration. From integrating migrant to integrating social relations*. Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Lancee, B. (2021) Ethnic discrimination in hiring: comparing groups across contexts. Results from a cross-national field experiment. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47 (6). 1181-1200.

Lancee B. (2010). The Economic Returns of Immigrants' Bonding and Bridging Social Capital: The Case of the Netherlands. *International Migration Review*. 44(1), 202-226.

Lichterman, P. (2005). *Elusive Togetherness. Church Groups Trying to Bridge America's Divisions*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.

Linders, L. (2019). *Op zoek naar houvast - Empowerment als handelingskader in de praktijk van zorg en welzijn*. Lectorale rede. Hogeschool Inholland.

Manders, W., Metz, J. & Sonneveld, J. (2017). *Literatuuronderzoek naar peer-to-peer in het jongerenwerk*. Hogeschool van Amsterdam. Lectoraat Youth Spot, jongeren in de grote stad.

Meijer, R. & De Winter-Koçak, S. (2018). *Weerbaar tegen discriminatie*. Utrecht: Kennisplatform Inclusief Samenleven.

Mepschen, P. (2019). A discourse of displacement. Super-diversity, urban citizenship, and the politics of autochthony in Amsterdam. *Ethnic and Racial Studies* 42 (1): 71-88.

Morrice, L. (2007). Lifelong Learning and the Social Integration of Refugees in the UK: The significance of Social Capital. *International Journal of Lifelong Education*, 26(2), 155-172.

Nieuwenhuizen, L. (2022). *Opbrengst reflectie op praktijk f4f 081022*. Niet gepubliceerd.

Omlo, J. (2014). Copingstrategieën bij ervaringen van discriminatie. Een verkennende literatuurstudie. <https://www.bureauomlo.nl/copingstrategieen-bij-ervaringen-van-discriminatie-een-verkennende-literatuurstudie/>

Paz Aléncar, A. & Tsagkroni, V. (2019). Prospects of refugee integration in the Netherlands: Social capital, information practices and digital media. *Media and Communication*, 7(2), 184-194.

Quillian, L., Heath, A., Pager, D., Midtbøen, A., Fleischmann, F. & Hexel, O. (2019). Do Some Countries Discriminate More than Others? Evidence from 97 Field Experiments of Racial Discrimination in Hiring. *Sociological Science*, 6, 467-496.

Ramos, M., Thijssen, L. & Coenders, M. (2021). Labour market discrimination against Moroccan minorities in the Netherlands and Spain: a cross-national and cross-regional comparison. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(6), 1261-1284.

Rast, M. & Ghorashi, H. (2018). Dancing with 'the other': Challenges and opportunities of deepening democracy through participatory spaces for refugees. *Social Inclusion*, 6(1), 188-198.

Roodenburg, A. (2021). Vrienden maken buiten je eigen bubbel. Hogeschool Inholland. Te raadplegen via:

<https://kennisplatformsdnh.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1892413>

Schinkel, W. (2017). *Imagined societies. A critique of immigrant integration in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sieckelinck, S. & Kaulingfreks, F. (2022) *Speelruimte voor identiteit - Samenwerken aan veerkrachtige identiteitsvorming van jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Sociaal-Economische Raad (SER) (2019). *Hoge verwachtingen Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*. Den Haag: SER.

Thijssen, L. (2021). Regional ethnic concentrations and ethnic discrimination in hiring: field experimental evidence from the Netherlands, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1-20.

Van Regenmortel, T. (2020) *Bouwen aan een wetenschappelijke basis voor sterk sociaal werk. Onderzoek dat er toe doet!* Oratie Tilburg University.

Van Regenmortel, T. (2009) Empowerment als uitdagend kader voor sociale inclusie en moderne zorg. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 18(4), 22-42.

Vermeulen, F. (2021). *Open armen en dichte deuren Percepties van Syrische en Eritrese statushouders over hun sociaal-culturele positie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Yanow, D. & Van der Haar, M. (2013). People out of place: Allochthony and autochthony in Netherlands identity discourse – metaphors and categories in action. *Journal of International Relations and Development*, 16, 227-261.

Younes, Y., Ghorashi, H. & Ponzoni, E. (2021). Conflicting experiences with welcoming encounters: Narratives of newly arrived refugees in the Netherlands. *Social Inclusion*, 9(4), 222-231.

[70:20:10 Leermodel van Charles Jennings in de praktijk \(defacto.nl\)](#). 70:20:10 in de praktijk. Geraadpleegd op 24 augustus 2022.

Nieuwenhuizen, L. (2022). *Opbrengst reflectie op praktijk f4f 081022*. Niet gepubliceerd.